

dvojimo — mnijenje nekih učenjaka: da pravi i najviši interes društva ne stoji u množanju već u smanjivanju pučantva dotično brakova.²³ Takvoj emancipaciji odgovarat će moralan, intelektualan i praktičan uzgoj. Prvi i drugi služiti će tomu, da žena uzmogne sama ravnati ladjicu svoga života tako, da ju burni vali ne oštete; treći pako biti će joj sredstvom privrede materijalne. Što se specijalno intelektualnoga uzgoja tiče, to će se on morati ravnati po fizičnom i psihičnom ustrojstvu ženskoga spola. . .

Danas se je u nas Hrvata u svakom od spomenutih pogleda dosta malo učinilo. Siromašne djevojke uzgajaju se primitivno ili „preznanstveno“, a bogate dolaze obično pod dresuru *gouvernantâ* i privatnih zavoda i — da govorimo s *Nachlowskim* — kićeno garnirani *ragout* uzgoja, koji im se ovdje pruža, ne hrani njihov duh konačno više, nego li mršavi zajuttrak, štono se njihovim ubogim sestricam u normalnih školah daje. Praznina uma i srca naravna je posljedica takova uzgoja.

„Onaj koji uči, ima biti onomu koga uči, idejalom u svem bitku svojem.“ Ove *Diesterwegove* rieči nebi smjela učiteljica nikada zaboraviti. Idejalom pako moći će postati samo čednostju, plemenštinom, znanjem, revnostju; — a bude li ona takvim, sigurno će uzgojiti valjane djevojke, plemenite majke, vriedne obitelji i prosvjetno društvo. Tad je dakako i emancipaciji odzvonilo.

Pošto je medju uzroci, koji su izazvali žensko pitanje i nemoralnost mužkaraca, to je posve naravno, da će znatnu ulogu u spominjanoj zadaći igrati i uzgoj mužkoga spola. Da se je u tom pogledu takodjer malo uradilo, nebi teško dokazati bilo.